

Psichologijos instituto raidos planas (2025 m. gruodis – 2028 m. gruodis)

Šis raidos planas parengtas atliepian Vilniaus universiteto tikslus, Filosofijos fakulteto strateginį planą, Psichologijos instituto (PI) veiklos planą 2024-2026 metams, o taip pat atsižvelgiant į PI viziją ir misiją bei instituto nuostatuose apibrėžtus veiklos tikslus ir uždavinius. Rengdama šį Psichologijos instituto raidos planą rėmiausi ir savo, kaip PI direktorės pastaruosius trejus metus, patirtimi bei nuolatiniais (ne tik metiniais) pokalbiais su PI bendruomenės nariais. VU psichologų bendruomenės nare esu 36 metus, nuo pat Filosofijos fakulteto atkūrimo (1989 metais), iš pradžių kaip psichologijos bakalauro, paskui psichologijos magistro studijų studentė ir absolventė, vėliau – psichologijos doktorantė, Klinikinės ir socialinės psichologijos katedros asistentė, daug metų – Bendrosios psichologijos katedros docentė, vėliau profesorė, Psichologinio konsultavimo ir mokymų centro vadovė, o nuo pat Psichologijos instituto susikūrimo – jo profesorė ir vyriausioji mokslo darbuotoja.

Kandidatuodama į Psichologijos instituto direktoriaus (-ės) poziciją ir teikdama Psichologijos instituto raidos planą 2022 metų lapkritį, Psichologijos instituto tolesnę raidą apibūdinau dviem esminiais dalykais: 1) sambūvis – bendruomenės subuvimas; 2) bendrakūra – instituto vykdomų veiklų (mokslo ir studijų) tarptautinimas, strategavimas bei matomumo visuomenėje didinimas. Manau, kad Psichologijos institutui bendru visų indėliu ir pastangomis sėkmingai pavyko – pavyksta – siekti šių abiejų, juos stiprinti bei tokiu būdu didinti ir bendruomenės motyvaciją, įsitraukimą, ir kuriamus rezultatus, akademinės veiklos pasiekimus.

Ko reikėtų? Ko trūksta? Į ką vertėtų „investuoti“ ar orientuotis per kitus trejus metus? Kokie iššūkiai laukia? Mėgindama atsakyti į šiuos klausimus bei atitinkamai įvardindama gaires raidos plane, tradiciškai, apimsiu/atliepsiu tris sritis: mokslas, studijos, bendruomenė.

Mokslas. Tik pradėjus eiti direktorės pareigas teko didelis iššūkis – vadovauti palyginamajam mokslo vertinimui, tai yra, tarptautiniam vertinimui 2023 metų pavasarį pateikti psichologijos krypties (VU) mokslo rezultatus už 2018-2022 metus. Puikios instituto mokslininkų komandos (darbo grupės) dėka ir visų mūsų mokslo pasiekimų dėka keliamas siekis gauti 4 balus (iš 5 galimų) palyginamajame mokslo vertinime tapo realybe. Įdomu ir net simboliška, kad jeigu tektų tęsti vadovavimą institutui, savo kadenciją tektų užbaigti kitu palyginamuoju mokslo vertinimu: 2028 metais turėtų būti vykdomas palyginamasis mokslo vertinimas už 2023-2027 metus. Tikiu ir viliojosi, kad kitam palyginamajam mokslo vertinimui galime siekti aukščiausio – 5 balų - vertinimo. Labai sėkmingai plėtojame tarptautinį ir tarpdisciplininį mokslą, siekiame aukščiausio tarptautinio lygio mokslo publikacijų, aktyviai

įsitraukėme į atviro mokslo iniciatyvas, vykdome ir toliau stiprintume atvirų duomenų politiką. Deja, sėkmingam mokslo pasiekimų didėjimui vis dar trūksta mažiausiai dviejų dalykų: mokslo darbuotojų etatų (ypač ilgalaikiams dideliems tarptautiniams projektams vykdyti bei tęsti) ir orių ar bent jau patenkinamų darbo sąlygų (ypač darbo vietų jauniems mokslininkams, podoktorantūros stažuotojams, darbiniais mokslininkų susitikimams). Šiais metais institutas pasipildė rekordiniu skaičiumi doktorantų (net 6), kasmet turime po vieną naują podoktorantūros stažuotoją, jau nekalbant apie nuolat produktyviai besidarbuojančius pradedančius ir patyrusius mokslininkus, daugybę vykdomų tarptautinių ir nacionalinių mokslo projektų, užsakomųjų tyrimų ir pan. Sakyčiau, tolesnės mano, kaip instituto direktorės, pastangos bendradarbiaujant su Psichologijos instituto valdyba, darinių vadovais ir Filosofijos fakulteto administracija ir galėtų būti sutelktos siekiant palankesnių sąlygų mokslinei veiklai vykdyti.

Studijos. Tikėtina, kad 2026 metais bus vykdoma visų psichologijos krypties studijų programų savianalizė. Taigi, lauktų studijų vertinimo iššūkis. Svarbiausias siekis – kad vykdomos psichologijos studijų programos (ir pirmosios pakopos psichologijos studijų programa, ir antrosios pakopos Edukacinės ir vaiko psichologijos, Klinikinės psichologijos, Organizacinės psichologijos, Sveikatos psichologijos, Teisės psichologijos) būtų teigiamai įvertintos ir atestuotos ilgiausiam, šešerių metų, laikotarpiui. Šiam vertinimui jau ruošiamasi bendradarbiaujant su studijų programų komitetų (SPK) pirmininkais, kurie veiksmingai rūpinasi programomis, jų kokybe. Kaip instituto direktorė, stengiuosi visapusiškai padėti vykdyti studijas, ypač rūpinantis akademinio personalu. Kasmetinis labai svarbus iššūkis – instituto personalo raidos plano sudarymas ir dalyvavimas fakulteto priėmimo-atestacinėje komisijoje, numatant galimybes esamiems dėstytojams būti sėkmingai atestuotiesiems esamoms arba aukštesnėms pareigoms, o taip pat sudarant galimybes papildyti personalą naujais dėstytojais. Nepaisant kitoms programoms tenkančių iššūkių dėl studentų skaičiaus mažėjimo, psichologijos programų populiarumas ne tik išlieka didelis, bet ir didėja. Atitinkamai, per pastaruosius trejus metus PI personalas didėjo ir / arba keitėsi sutartys su darbuotojais iš mažiau stabilių (valandinio apmokėjimo, trumpalaikių) į stabilesnes (konkursines, ilgalaikes). Antra vertus, per pastaruosius metus instituto dėstytojai parengė (ir šiuo metu rengia) bei vykdo (numato vykdyti) Mokymosi visą gyvenimą (MVG) programas, tokiu būdu, be kita ko, labai reikalingai ir svarbiai prisidedami prie psichologų bei kitų sričių specialistų kvalifikacijos kėlimo. Manau, visai verta ir toliau skatinti bei plėsti MVG programas. Didžiausi iššūkiai, tenkantys visai bendruomenei (ir man, kaip direktorei) – tai per pastaruosius metus VU svarstomi ir persvarstomi atestaciniai ir kvalifikaciniai reikalavimai akademiniam personalui, o svarbiausia, neišnaudotos galimybės vidiniam akademinio personalo karjeros augimui. Mano, kaip

instituto direktorės, įsipareigojimas ir toliau liktų – nepaisant šių iššūkių – skatinti ir motyvuoti esamus instituto darbuotojus, sudaryti sąlygas jų karjeros augimui, bet ir sudarant galimybes pagal poreikį augti arba atsinaujinti institutui priimant naujus darbuotojus. Žinoma, siekiant svarbiausio – aukštos studijų ir mokslo kokybės.

Institute labai veiksmingas ir aktyvus dėstytojų bendradarbiavimas su studentais, studentų įtraukimas į mokslo veiklas, projektus, renginių organizavimą, tradiciniais tampa studijų stiprinimo renginiai (pvz., „Teisės psichologo diena“, „Arbatėlė su studentais“ ir pan.), jau duodantys akivaizdžių rezultatų (atitinkamų magistro studijų programų populiarumo didėjimą). Šiokių tokių spęstinių iššūkių (drauge su PI Valdyba ir atitinkamu SPK) lieka pirmosios pakopos psichologijos studijų sesijine forma vykdyme (dėl stojančiųjų lūkesčių, nebūtinai pagrįstų), o taip pat nuolatinių studijų vykdyme (dėl sudėtingumų derinant pagrindines studijas su individualiomis). Dėstytojų mentorstė, SPK bei administracijos susitikimai su studentais, jų savalaikis informavimas ilgai padeda įveikti šiuos iššūkius. Labai svarbu toliau išlaikyti konstruktyvią ir pagarbią administracijos-dėstytojų-studentų bendradarbiavimo ir bendrų sprendimų priėmimo atmosferą institute bei už jo ribų.

Bendruomenė. Man itin malonu matyti didelį instituto bendruomenės sutelktumą, labai produktyvų bendradarbiavimą bet kokių klausimų ar vykdant įvairiausias veiklas. Manau, pasiteisino visuotinių instituto susirinkimų organizavimas, jų periodiškumas bei tematiškumas. Turbūt jau galima teigti, kad tradicija tapo visuotiniai „išvažiuojamieji“ visos dienos susirinkimai ankstyvą pavasarį, kurių metu diskutuojame aktualius su studijomis ir mokslu susijusius klausimus, tarpusavyje dalinamės gerosiomis patirtimis arba kviečiamės kitų universiteto (ar fakulteto) padalinių atstovus pasidalinti informacija aktualia tematika. Kasmet birželio mėnesį susirenkame aptarti studentų baigiamųjų darbų rezultatus. Vėlyvą rudenį ar žiemos pradžioje renkame į ataskaitinį (už praeinančius metus) visuotinį susirinkimą. Veiksmingai naudojame MS Teams „Psichologijos instituto bendruomenė“ komunikacijai, dalinimuisi aktualijomis. Aktualių dalykų aptarimui, galimų sprendimų iškilusiems sudėtingumams paieškai, trumpalaikių ir ilgalaikių planų aptarimui turime nuolatinius Psichologijos instituto Valdybos posėdžius, į kuriuos, be PI nuostatuose numatytų narių, kviečiami dalyvauti ir darinių vadovai, kurie nėra valdybos nariai. Per pastaruosius metus pasitvirtino, kad pastarųjų dalyvavimas valdyboje svarbus ir vertingas, todėl galimai vertėtų persvarstyti ir PI nuostatų dalį apie Valdybos sudėtį.

Psichologijos instituto matomumas ir žinomumas nuolat didėja dėka visų didesnio ar mažesnio įsitraukimo į viešinimo veiklas. O ypač – dėka daugybės didelių bei reikšmingų tarptautinių ir nacionalinių renginių, skirtų ne tik akademinėi bendruomenei, bet ir visuomenei, taip pat VU

psichologijos alumnams. Be nuolat populiarėjančių ir stiprėjančių jau tradicinių (pvz., Jaunųjų mokslininkų psichologų konferencijos, traumų psichologijos, savižudybių prevencijos, raidos psichopatologijos, edukacinės psichologijos konferencijų ir kt.), vyko labai sėkmingų ir skaitlingų tarptautinių renginių: tarptautinė konferencija „Kultūra ir psichoterapija: refleksijos ir moksliniai tyrimai“, Europos raidos psichologijos konferencija, Europos internetinių intervencijų tyrimų draugijos konferencija, drauge su Tarptautine smurto prieš vaikus ir vaikų nepriežiūros prevencijos asociacija bei Vaiko teisių apsaugos kontrolierės įstaiga – tarptautinis kongresas, daugybė kitų tarptautinių mokslo renginių (organizacinės psichologijos, teisės psichologijos, taikomosios psichologijos ir pan.). Artimiausius metus jų vėl bus, o tai, mano matymu, ne tik iššūkiai, bet ir svarbios galimybės instituto žinomumo didinimui, mūsų bendruomenės stiprinimui, bendradarbiavimo ryšių plėtotei. Paradoksalu, bet, ko gero, mažai renginių, telkiančių aktualaus reiškinio nagrinėjimui mūsų fakulteto (o taip pat kitų fakultetų) skirtingų sričių bei kryptų tyrėjus ir praktikus. Todėl vertinga galimybe matyčiau atitinkamos konferencijos ar seminaro iniciavimą fakulteto ar universiteto viduje. PI bendruomenei itin reikšmingais laikyčiau šį pavasarį organizuotą Lietuvos psichologų kongresą, pernai įvykusią konferenciją VU psichologijos studijų 55-erių metų sukakčiai, ir šiais metais vyksiančią konferenciją, skirtą VU psichologijos katedros docento Juvencijaus Lapės 100 metų sukakčiai paminėti. Šie renginiai telkia visą psichologų bendruomenę, stiprina ryšius su VU alumnais ir socialiniais partneriais, įprasmina mūsų veiklą tęstinumą. Susidomėjimo ir aktyvumo sulaukė atviros (visuomenei ir universiteto bendruomenei) psichologijos paskaitos, todėl irgi visai verta tęsti jų organizavimą.

Esu labai dėkinga už bendradarbiavimą, visokeriopą pagalbą, konstruktyvią kritiką bei pasiūlymus visiems PI darbuotojams, PI Valdybai, fakulteto administracijai ir kitų institutų direktoriams, tačiau ypač dėkoju PI administratorėms ir savo pavaduotojui doc. dr. Alfredui Laurinavičiui. Jeigu PI bendruomenės valia tęsiu vadovavimą PI, kviesiu doc. dr. A. Laurinavičių ir toliau bendradarbiauti vadovaujant institutui, kas, mano matymu, jau yra - ir toliau būtų - itin vertinga visam institutui.

Dažnai apie įvairių profesijų atstovus sakoma, kad „batsiuviai be batų“, tačiau mano vizija ir siekis, kad PI bendruomenė ir toliau būtų „batsiuviai, kurie vaikščioja dėvėdami puikią ir patogią avalynę“. Toliau nueisime, geriau bei tvirčiau jausimės, akivaizdžiau bei drąsiau rodysim kitiems, kokie šaunūs esame ir ką sugebame.

Roma Jusienė

2025 m. spalio 17 d.